TEODOR COTELNIC
Institutul de Filologie
(Chişinău)

OBSERVAȚII ASUPRA UNOR ABREVIERI ÎN ROMÂNA CONTEMPORANĂ

Abstract. In the Romanian language the phenomenon of abbreviation has grown in the last decades of the last century. The procedure corresponds to the intense rhythm of life characterized by saving of time, space and energy. It meets the needs of contemporary man to express himself as concisely as possible. Although on abbreviation of words or word-groups in Romanian many studies have been written, this issue still deserves to be called into question as many poorly unknown practical aspects concerning spelling, pronunciation and their appropriate decoding have remained unsolved yet. That is why in this article, on the basis of abbreviations extracted mostly from republican periodicals, we have tried to make some comments, suggestions, recommendations, additions to what has been published so far, especially for abbreviations formed from initials (successive and non-successive letters and sounds) of compound proper names which are quite common in contemporary language. Most of difficulties faced with this type of abbreviations refer to content (decoding), they are related to nominal flexion (gender, number, case, articles), to capitalization (with or without a dot), to their connections with general vocabulary.

Keywords: abbreviation, accent, acronym, reading, hyphen, decoding, fragmentation, script, (lexical) borrowing, letter, pronunciation, spelling, shortening, dot, reduction, segmentation, sign, logo, symbol, sound, truncation.

Limba română, ca şi alte limbi, posedă un număr mare de abrevieri, alcătuite atât din litere inițiale, cât şi din segmente (arbitrare) şi mixte sau combinate (inițiale şi segmente; segmente şi cuvinte întregi; inițiale, segmente şi cuvinte). Fenomenul abrevierii a luat amploare în ultimele decenii ale secolului trecut, mai ales după declararea independenței Republicii Moldova (27 august 1991). Odată cu transformarea relațiilor social-politice din țară, au apărut întreprinderi şi instituții cu totul noi, paralel cu două denumiri: prima forma obişnuită, neprescurtabilă şi cea de a doua – abrevierea, sigla – abrevieri corespunzătoare noilor realități adecvate. Concomitent au dispărut sau au fost rebotezate unele instituții vechi. Aceeaşi soartă au avut-o şi abrevierile corespunzătoare. Desigur, ne interesează avalanşa de abrevieri, evidentă atât prin numărul siglelor, cât şi prin frecvența utilizării lor, în etapa actuală.

Sporirea continuă a cantității de informație i-a determinat pe mânuitorii de condei să micşoreze volumul textului prin crearea a tot felul de prescurtări. Procedeul prin care se obțin lexeme mai economice din punct de vedere fonetic, de altfel răspândit din plin în limbile de circulație internațională (franceza, engleza, italiana, rusa, germana), de unde româna le-a împrumutat, indiferent de limba de origine, corespunde ritmului intens de viață

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

de astăzi, caracterizat prin economie de timp, de spaţiu tipografic şi de energie; corespunde necesităţii omului contemporan de a se exprima cât mai concis. Apărute din necesitatea de a reda cât mai rapid obiecte şi noţiuni noi, legate de profundele prefaceri economice şi social-politice din ţară, de a denumi diferite preparate, maşini, detalii, instrumente, folosite din belşug în diversele ramuri ale economiei naţionale, abrevierile pătrund în vorbirea colocvială. La răspândirea lor contribuie de asemenea înmulţirea în zilele noastre a tot felul de întreprinderi, instituţii, organizaţii, partide, societăţi, asociaţii naţionale şi internaţionale ale căror denumiri sunt lungi şi nu se întipăresc atât de uşor în mintea maselor largi. În consecinţă, denumirile de acest fel sunt substituite prin prescurtări.

Alte cauze ce înlesnesc accelerarea procesului de răspândire a abrevierilor în vocabularul limbii române ţin de stabilirea şi consolidarea relaţiilor neîntrerupte în domeniul ştiinţei şi tehnicii cu alte popoare şi ţări, de schimbul intens de informaţie prin intermediul internetului, de împrumuturile lexicale reciproce, de internaţionalizarea terminologiei, de colaborarea nemijlocită la procesul de creare a terminologiei. Cu toate că cea mai mare parte din abrevieri ţine de lexicul terminologic, de nomenclatură, îngust departamental – fapt ce le limitează sfera de funcţionare – ele pătrund, ca orice terminologie profesională, în stilul publicistic, în limba comunicării de masă.

Tendinţa de formare a abrevierilor se explică nu numai prin factori extralingvistici. În epoca revoluţiei tehnico-ştiinţifice abundenţa de abrevieri este legată şi de interacţiunea ce există între legităţile interne şi externe de dezvoltare a limbii. Modificarea condiţiilor vieţii sociale, progresul tehnic, necesitatea unei comunicări operative joacă un rol important în procesul de formare a unor noi unităţi de comunicare – proces pentru care există premise în chiar sistemul limbii şi care se manifestau până nu demult doar sporadic.

* * *

Deşi despre abrevierea unor cuvinte sau îmbinări de cuvinte s-au scris până în prezent mai multe materiale [1, p. 152-172; 2, p. 3-11; 3, p. 34-40; 4, p. 36-40], problema merită totuşi să fie pusă în discuţie, deoarece diverse aspecte de ordin practic mai puţin cunoscute privind ortografia, ortoepia şi decodarea lor corespunzătoare au rămas încă nesoluţionate. După cum constată Silvia Pitiriciu „problema folosirii abrevierilor sub diverse aspecte (grafic, fonetic, gramatical şi semantic) rămâne încă nerezolvată, punând adesea în dificultate pe cei care le utilizează sau intră în contact cu ele. În limba scrisă există numeroase inadvertenţe date de numărul literelor care constituie expresia grafică a abrevierii, scrierea cu literă majusculă sau minusculă, cu sau fără punct, cratimă sau diverse semne grafice, atribuirea unui anumit gen siglelor substantive proprii, determinarea cu ajutorul adjectivelor, acordul cu verbul predicat etc. [5, p. 15].

Cu părere de rău, nici unicul *Dicţionar de abrevieri şi simboluri,* apărut în 1998 la editura ALL Educaţional, avându-i ca autori pe Silvia Pitiriciu şi Dragoş Vlad Topală, care de altfel este binevenit şi foarte util, dar ajuns o raritate bibliografică în Republica Moldova, nu a devenit, după cum se menţionează în Prefaţă „un ghid sigur în confuzia cotidiană”, provocată de abrevieri.

Iată de ce considerăm necesar ca pe baza unor formaţii abreviare excerptate mai ales din publicaţiile periodice republicane să facem unele observaţii, sugestii, completări

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

față de ceea ce s-a publicat până în prezent, în special, pentru abrevierile formate din inițialele (litere şi sunete succesive sau nesuccesive) ale numelor proprii compuse, destul de frecvente în limba contemporană. Cele mai multe probleme care apar la acest tip de abrevieri se referă la conținut, comportament şi conexiunile lor cu lexicul general al limbii.

Trebuie menționat din capul locului că deşi sunt asemănătoare prin natura lor lexicală cu cuvintele curente din vocabular, abrevierile formate din inițiale sunt totuşi unități specifice, deoarece caracterul lor de semn este într-o anumită măsură diferit de cel al unității lexicale obişnuite. Ele sunt semne motivate prin existența unității nominative primitive (primare, de bază), apropiindu-se într-o oarecare măsură de semnele convenționale; ele fixează de cele mai multe ori un raport univoc între semnificant şi semnificat; provoacă schimbări doar în planul expresiei nominative primare, comprimând-o, pe când planul conținutului rămâne nemodificat.

Majoritatea lor nu pot concura cu cele mai obişnuite cuvinte în ceea ce priveşte structura semantică, posibilitățile expresive. În sfârşit, ele se caracterizează prin mobilitate sau instabilitate, sunt efemere, au o existență limitată, fiind „marcate pe scară temporală" [6, p. 19]. Odată cu dispariția unităților lexicale primitive dispar si abrevierile lor corespunzătoare sau suportă modificări succesive. Compară: *CCCEC* (= Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupției) < *CNA* (= Centrul Național Anticorupție); *MÎ* (= Ministerul Învățământului) < *MÎP* (= Ministerul Învățământului Public) < *MET* (= Ministerul Educației şi Tineretului) < *ME* (= Ministerul Educației); *MCȚN* (= Muzeul Central al Ținutului Natal din RSSM) < *MNEIN* (= Muzeul Național de Etnografie şi Istorie Naturală din Republica Moldova); *ISPRI* (= Institutul de Studii Politice şi Relații Internaționale) < *USPEE* (= Universitatea de Studii Politice şi Economice Europeană „Constantin Stere"); *ISMC* (= Institutul de Stat de Medicină din Chişinău) < *USMF* „Nicolae Testemițeanu" (= Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemițeanu"); *MOS* (= Ministerul Ocrotirii Sănătății) < *MS* (= Ministerul Sănătății); *CMS* (= Conservatorul Moldovenesc de Stat „Gavriil Musicescu") < *AMTAP* (Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice) etc., etc.

Totodată trebuie să amintim că nu toate denumirile şi abrevierile lor aferente, apărute ca urmare a transformărilor sociale şi politice de după august 1991 au fost aduse la realitate. Deşi au trecut de atunci 22 de ani, unele denumiri perimate de instituții vechi continuă să circule nestingherit în uz până astăzi.

Avem în vedere, în special, unitățile lexicale ce cuprind în componența lor denumirea „Republica Moldova", denumire adoptată de Parlamentul de la Chişinău la 23 mai 1991. Astfel, cunoscuta abreviere AŞM (= Academia de Ştiințe a Moldovei) ar trebui să se numească a *Republicii Moldova*, deoarece ea nu reprezintă întreaga Moldovă, deci corect *AŞRM*.

La fel trebuie rectificate şi alte abrevieri de acest tip: *AMEM* < *AMERM* (Asociația Managerilor Educaționali din Republica Moldova); *AMTAPM* >*AMTAPRM* (Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice din Republica Moldova); *CNSM* > *CNSRM* (Confederația Națională a Sindicatelor din Republica Moldova); *ERENM* > *ERENRM* (Expoziția Realizărilor Economice din Republica Moldova); *UAPM* > *UAPRM* (Uniunea Artiştilor

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

Plastici din Republica Moldova); *USM > USRM* (Universitatea de Stat din Republica Moldova); *UTM > UTRM* (Uniunea Tineretului din Republica Moldova) etc.

Este supărătoare folosirea pleonastică a unor formații abreviate în vorbirea cotidiană, la radio și la televiziune. Astfel, cele mai multe firme din zilele noastre conțin abrevierea SC sau SA ori SRL, în care sigla *S* echivalează cu *societate* (comercială, respectiv pe acțiuni, cu răspundere limitată), exprimată uneori cu cuvântul întreg: „*SC* Diosem *SRL*", „*Societatea* pe acțiuni *SC Călăraşi SA*". Acelaşi lucru avem şi în sintagma „*Clubul FC Nantes*", deşi abrevierea *FC* conține referirea de *club* (de fotbal). Vezi mai amănunțit [7, p. 3]. Cu atât mai neplăcută este apariția pleonasmului în presa scrisă, precum: …atare seminare cu activul sindical al AŞ*M* din *Republica Moldova* sunt organizate anual… (LA, 30 mai 2013, p. 8); Interviu cu Valeriu Dorogan, prorector al *Universității UTM* (LA, 2 august 2012, p. 3)*.

Întrebuințarea corectă a abrevierilor ce au luat naştere din îmbinări de cuvinte şi/sau denumiri compuse impun respectarea anumitor norme. Adeseori unele dintre aceste prescurtări sunt scrise diferit (ortografiate cu sau fără punct). În cazul de față se crează o situație dificilă referitor la punerea punctelor interioare între termenii abrevierii. Cu regret, *Normele ortografice, ortoepice şi de punctuație ale limbii române* (Chişinău, ed. Lumina, 1991) nu dă *nici o* indicație în această privință, iar *DOOM*-ul (ediția a doua, 2005, p. XLIII) recomandă scrierea abrevierilor compuse din mai multe inițiale majuscule cu sau fără punct între literele componente. În inventarul existent azi în limba română majoritatea acestor abrevieri sunt ortografiate fără puncte despărțitoare. De exemplu: … autoritățile nu au de gând să creeze noi *ZEL*-uri (A, 20 iulie 2012, p. 1); … *PLDM* a înaintat candidatura lui Iurie Leancă la funcția de prim-ministru al *RM* (GC, 17 mai 2013, p. 4); … banii oferiți de *CNAM* sunt insuficienți pentru a achita un salariu decent pentru lucrătorii medicali… (Ibidem, p. 19); A fost câştigat proiectul *PNUD* Moldova (F, 12 martie 2011, p. 4); Un loc aparte îl ocupă colaborarea bilaterală cu *ASEM; USM; USB; UPSC* (LA, 15 martie 2012, p. 7); Conferința a fost organizată de OSCE (T, 22 iunie 2012, p. 9); S-a majorat *PIB-ul* cu mult (TM, 21 septembrie 2011, p. 2); La şedința din 17 iunie nu s-au prezentat consilierii fracțiunilor *PCRM, PPCD, PSD, PCUM* (ZG, 19 iunie 2008, p. 2) etc., etc.

Se pare că scrierea fără puncte interioare nicidecum nu este obstacol pentru economia de timp şi de spațiu grafic, de energie. Dacă uzajul acesta va continua într-un viitor mai apropiat sau mai depărtat, toate abrevierile compuse din litere inițiale ar trebui scrise fără puncte interioare. Bineînțeles, urmează doar ca tendința actuală de renunțare la punct să fie reglementată în mod oficial.

Prezintă dificultăți şi felul cum trebuie rostite abrevierile formate din inițialele unităților lexicale din care au provenit. Stabilirea unor reguli mai mult sau mai puțin rigide este legată de unele greutăți specifice. Vorba e că aceste prescurtări, spre deosebire de alte lexeme ale vocabularului, nu apar în calitate de cuvinte gata. În procesul creării şi funcționării lor în vorbire ele suportă, după cum se ştie, diferite modificări semantice, gramaticale, fonetice, de accent, prin urmare devin cuvinte normale. Toate acestea complică stabilirea unor reguli ortoepice obligatorii, valabile pentru tot sistemul de abrevieri.

* Materialul ilustrativ a fost excerptat din ziarele: Adevărul = A, Făclia = F, Gazeta de Chişinău = GC, Timpul = T, Tinerimea Moldovei = TM, Ziarul de gardă = ZG. Cifrele din paranteze indică luna, anul şi pagina.

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

Cele mai multe confuzii apar la rostire: se pronunță după modelul general românesc sau după un model străin. Dat fiind că unele consoane în simboluri şi abrevieri au variante de rostire consacrate în uz, se deosebesc de pronunțarea obişnuită pentru denumirea lor: f(ef), g (ğe), h (haş), n (en), r (er), s (es), z (zet). În diferite situații apar inconsecvențe în privința rostirii, citirii lor după model românesc sau străin. După pronunțare abrevierile de acest fel se pot grupa în cuvinte de tip silabic şi de tip alfabetic. Dacă primele, datorită vocalelor din componență se rostesc ca nişte cuvinte obişnuite (de ex., *NATO, nep, SUA*), apoi cele de tip alfabetic, având o configurație fonetică deosebită de cea a cuvintelor obişnuite, se rostesc anevoios. Cu toate că au la bază rostirea literelor care notează consoane ca în alfabet (fiecare consonantă e însoțită de vocalele de sprijin *e* sau *a*, după cum se citesc literele respective ale alfabetului românesc), la rostirea lor apar multe dificultăți, dictate de diferitele moduri de rostire a literelor din alfabet, de felul de distribuire a vocalelor şi consonantelor, de cantitatea sunetelor din corpul abrevierii. Şi totuşi, abrevierile alcătuite numai din consonante sau numai din vocale se citesc numai pe litere: *CSŞDT* (ce-se-şe-de-te) C[onsiliul] S[uprem pentru] Ş[tiință şi] D[ezvoltare] T[ehnică]; *BTT* (be-te-te) B[iroul de] T[urism şi] T[ranzacții]; *AIE* (a-i-e) A[lianța pentru] I[ntegrare] E[uropeană]; *UE* (u-e) U[niunea] E[uropeană]; *EAU* (e-a-u) E[miratele] A[rabe] U[nite].

Unele abrevieri de acest tip prezintă mai multe variante fonetice, în dependență de modul de rostire a literelor alfabetului. Au mai multe variante mai ales împrumuturile. De ex., *AISS* (a-i-se-se şi aiss) < fr. A[ssation] I[nternationale de la] S[ecurité] S[ociale] = Asociația Internațională de Securitate Socială; *IBM* (i-be-me şi ai-bi-em) < engl. I[international] B[usiness] M[achines] (Corporation) = Compania Internațională de Calculatoare (SUA). Prescurtarea *SOS* < engl. save our souls = (salvați sufletele noastre) se citeşte în limba noastră atât *es-o-es*, ca în engleză sau franceză, de unde a fost împrumutată, cât şi *se-o-se* (mai detaliat vezi [8, p. 185-223; 19, p. 170-179]).

La rostirea abrevierilor împrumutate trebuie să se țină seama că în fiecare limbă aceeaşi unitate abreviată, deşi scrisă la fel, se pronunță diferit, conform felului ei de a citi literele alfabetului. Cf., *NBC* < engl. N[ational] B[roadcasting] C]ompany] = Compania Internațională de Radiofuziune (SUA) se citeşte în engleză *en-bi-si*, în franceză *en-be-se*, iar în română *ne-be-ce*.

Uneori siglele de origine străină se pronunță în română ca în limba din care provin: *FSB* (fe-se-be) < rus. Ф[едеративная] С[лужба] Б[езопасности] = Serviciul Federal de Securitate; *AFP* (a-fe-pe) < fr. A[gence] F[rance]-P[resse] = Agenția de Presă Franceză; *BBC* (bi-bi-si) < engl. B[ritish] B[roadcasting] C[orporation] = Societatea Britanică de Radiodifuziune.

Unele abrevieri ridică problema modului lor de accentuare. De regulă, abrevierile terminate în consoane sau în vocale au accentul pe ultima silabă (de ex.: *CCS* (ce-ce-sé) = C[onsiliul] C[entral al] S[indicatelor]; *ADE* (a-dé) = A[genția de] D[ezvoltare E[conomică], iar cele sfârşite în orice vocală, cu excepția lui *e*, au accentul pe penultima sau antepenultima silabă: *CEDO* (cé-do) C[urtea E[uropeană a] D[repturilor] O[mului]; *NASA* (ná-sa) < engl. N[ational] A[eronautics and] S[pace] A[dministration] = Administrația Națională pentru Aeronautică şi Spațiul Cosmic (SUA); *CSI* (cé-se-i) C[omunitatea]

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

S[tatelor] I[ndependente]; *TVA* (té-ve-a) taxa pe valoare adăugată (vezi mai amănunţit [10, p. 135]). Ca şi cuvintele obişnuite din vocabular unele abrevieri au variante de accentuare: ONU (ó-nu şi o-nú); *ADAS* (á-das şi a-dâs). Deşi unii cercetători recomandă primul tip de accentuare (vezi [8, p. 22]).

Nu totdeauna lucrurile sunt clare şi la nivel gramatical, deoarece unităţile abreviate au un comportament morfologic eterogen. Cele mai multe dificultăţi au loc la atribuirea unui anumit gen siglelor substantive proprii. Genul substantivelor de acest fel depinde de terminaţia abrevierilor substantivale, substantivele terminate în consoană sau în vocalele *a* accentuat, *e, i, o, u* sunt fie masculine, fie neutre, iar cele terminate în *a* neaccentuat sunt de obicei feminine (vezi [11, p. 160]). Cu toate acestea, unele formaţii abreviative sfârşite în consoană sunt determinate în mod greşit de adjective la genul feminin. Compară exemplele: Este Eminent al Învăţământului Public din *fosta RSSM* (F, 12 martie 2011, p. 7); … regimul comunist de ocupaţie, reintrodus cu armele în *numita RSSM*, a provocat foamete fără precedent … (LA, 15 iulie 2012, p. 2); Am colindat *întreaga URSS* (F, 12 martie 2011, p. 4).

Substantivele abreviate de acest fel se comportă diferit în ceea ce priveşte articularea cu articolul hotărât: unele primesc articolul, în timp ce altele sunt întrebuinţate numai în forma nehotărâtă. În cazul dat trebuie distinse substantivele comune de cele proprii. Numele comune, de altfel puţine la număr, primesc articolul enclitic şi se declină ca orice substantiv obişnuit: *laser* (< engl. l[ight] a[mplification by] s[timulated] e[mission of] r[adiation] = amplificare a luminii prin emisie stimulată a radiaţiei), *laserul, laserului, laserele; nep, nepul, nepului* (< rus. н(овая э[кономическая] п[олитика] = noua politică economică; *radar* (< engl. r[adio] d[ectenting and] r[anging] = detectare şi reperare prin radio), *radarul, radarului, radare.*

Compartimentul numelor proprii, indiferent dacă acestea sunt create pe teren românesc sau sunt împrumuturi, se întrebuinţează, de regulă, ca substantive invariabile: Potrivit lui Candu, alegerile anticipate nu sunt convenabile pentru *PLDM* (JC, 17 mai 2013, p. 4); … prevenirea maladiei *HIV-SIDA* (F, 24 ianuarie 2009, p. 1); *AIPA* nu mai primeşte cereri pentru subvenţionarea agriculturii (T, 22 august 2012, p. 6); … acţionarii acestei bănci nu sunt supuşi investigaţiilor la *CCCEC* şi nici în cadrul *CSS* (ZG, 19 iunie 2008, p. 2).

La fel ca şi substantivele comune, cele proprii uneori se articulează şi se declină. Una şi aceeaşi abreviere poate avea ambele comportamente: cu sau fără articol enclitic. Comp.: Vrea să fie directorul *SIS* (A, 22 august 2012, p. 7); *SIS*-ul desfăşoară puternice acţiuni operativ-informative (LA, 19 iunie, 2012, p. 2); … îmi imaginez ce s-ar fi întâmplat dacă şeful comunist al *SIS*-ului ar fi găsit măcar o foiţă sau cel puţin un singur rând scris de mine (LA, 28 iunie 2012, p. 1).

Inadvertenţe de acest fel apar chiar pe aceiaşi pagină a publicaţiei. Cf.: În cadrul *NKVD* erau echipe de asasini (LA, 5 iulie 2012, p. 2); Au fost găsite gropi comune, în care *NKVD*-ul a împuşcat şi îngropat cel puţin 5 000 de basarabeni (Ibidem); Chişinăul a fost distrus nu de bombardamentele aviaţiei germane, ci de diversioniştii *NKVD*-ului (Ibidem).

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

Desigur, nu orice substantiv propriu alcătuit din sigle poate fi articulat cu articol enclitic. Formele articulate de nominativ şi de genitiv-dativ ale unor abrevieri produce efecte auditive neplăcute sau evocă noţiuni nedorite, sunt reprobabile şi trebuie evitate obligatoriu. Cf.: *CEAEO*-ul, *CEAEO*-ului (= Comisia Economică pentru Asia şi Extremul Orient); *FSLÎ*-ul, *FSLÎ*-ului (= Federaţia Sindicatelor Libere din Învăţământ).

Cât priveşte numărul, majoritatea substantivelor proprii formate din abrevieri nu au plural, pentru că sunt nume proprii sau nume de materie. Neutrele formează de cele mai multe ori pluralul cu ajutorul desinenţei *-uri*, care se separă neapărat de unitatea abreviată prin cratimă: *CD* [citit *sidi*] (< engl. c[ompact] d[isk] = compact disc): Mărturie sunt *CD*-urile sale care ilustrează drumul ascensiunii către performanţa râvnită (LA, 14 februarie 2011, p. 8).

Totodată trebuie menţionat că orice inadvertenţă sau incorectitudine complică raportul dintre scriere şi lectură, dintre scriere şi decodare, îngreuiază înţelegerea reală a comunicării.

Principiul economiei mijloacelor lingvistice, al comprimării enunţului nu trebuie absolutizat, pentru că, după cum vom vedea, poate să influenţeze negativ asupra conţinutului exprimat. Se poate vorbi de economie numai atunci, când informaţia pusă în circulaţie este cunoscută sau uşor descifrată de persoana care o receptează. În caz contrar unitatea abreviată devine economă numai din punctul de vedere al emiţătorului, dar nu şi din cel al receptorului. Ca să priceapă conţinutul exprimat, acesta din urmă e nevoit să irosească mult mai multă energie mintală decât pentru a citi titulatura completă (neabreviată). Cheltuind o mulţime de energie intelectuală pentru descifrare, persoana ce receptează informaţia poate chiar nici să nu dea de urma sensului formaţiei de bază. Tocmai din acest motiv abrevierile sunt comparate cu cuvintele încrucişate, la dezlegarea cărora se cer anumite operaţii intelectuale şi energie mintală. Iată de ce abrevierile din iniţiale trebuie formate cu chibzuială. Din păcate, nu totdeauna se ţine cont de acest lucru. Pe lângă abrevierile bine cunoscute, încetăţenite şi cristalizate în limbă (uz) datorită unei întrebuinţări frecvente, apar în publicaţiile periodice şi o mulţime de abrevieri pe care le înţeleg doar cei iniţiaţi. Concludente în acest sens ni se par exemplele:

Mircea Cosma, preşedintele Consiliului Judeţean Prahova recent denumit reprezentant special al *UNCIR* în relaţiile cu R. Moldova (LA, 11 aprilie 2013, p. 7); Programul *ACES* a fost iniţiat de către *ERSTE*... (F, 15 iunie 2011, p. 10); Din 2004 reţeaua *RENAM* este integrată în reţeaua *GEANT* împreună cu *NREN*-urile ţărilor europene (T, 9 februarie 2012, p. 6); … a fost fondat de *USAID/ IREX* (F, 22 aprilie 2011, p. 1); Participanţii laboratorului *CMIOP* au propus mai multe soluţii (F, 14 octombrie 2011, p. 10); … comunicări au fost prezentate de psihologii de la *DGETS, CIDDCM* (F, 7 mai 2001, p. 6); În baza ordonanţei *OUP SUP* a Comisarului general de poliţie din municipiul Chişinău … a fost efectuată e expertiză medico-sanitară suplimentară … (LA, 17 ianuarie 2013, p. 5); În funcţie de sarcina didactică aplic următoarele metode *IGSAW* (mozaic), *SINELG* (F, 2 aprilie 2011, p. 3) etc., etc.

Prescurtările de tipul celor din exemplele citate nu sunt accesibile pentru publicul larg de cititori. La rostirea şi reţinerea lor se cer, probabil, nu mai puţine eforturi din partea

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

cititorilor neiniţiaţi decât pentru rostirea şi reţinerea în memorie a titulaturii complexe a instituţiilor, a întreprinderilor sau a organizaţiilor respective. Pentru a nu-l sili pe cititor să se transforme într-un dezlegător de şarade (rebusuri) şi, totodată, pentru a face economie de material lingvistic, e necesar ca abrevierile cunoscute numai de un cerc restrâns de specialişti, indiferent dacă sunt creaţii autohtone sau împrumuturi din alte limbi, să fie însoţite de unele explicaţii marginale. Procedează just publicaţiile periodice care atunci când prescurtările apar pentru prima dată le explică sau sunt prezentate imediat după formaţiile de bază din care au provenit, urmând ca în continuare, după un anumit timp de familiarizări să fie folosite singure în context. Cf.: Acest articol a fost scris în cadrul unui proiect realizat cu suportul Academiei pentru Dezvoltarea Educaţională (*AED*), organizaţie implementatoare a programului Consolidarea Capacităţii de Monitoring a Societăţii Civile în Republica Moldova (*CCMSCM*); cu suportul tehnic din partea Consiliului pentru Cercetări şi Schimburi Internaţionale (*IREX*), în baza acordului de cooperare cu Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională (*USAID*) (ZG, 19 iunie 2008, p. 7); Consiliul de Conducere a Federaţiei din Republica Moldova a Asociaţiilor, Centrelor şi Cluburilor UNESCO (*FMCCU*) anunţă … (LA, 1 august 2013, p. 8); Asociaţia Culturală Pro Basarabia şi Bucovina (*ACPBB*) a avut oaspeţi dragi din R. Moldova (LA, 11 aprilie 2013, p. 3); Casa Republicană de Cultură şi Creaţie Artistică a Tineretului Studios (*CRCCATS*) (F, 28 decembrie 2011, p. 9); … în zonele economice libere (*ZEL*) producţia industrială a fost în creştere (A, 22 august 2012, p. 5) etc.

Cine ştie, cu timpul unele dintre aceste abrevieri, având o întrebuinţare frecventă în publicaţiile de masă, vor ajunge să fie înţelese şi fără formaţiile de bază, dar deocamdată au nevoie de explicaţii.

Mai multe dificultăţi apar la decodarea împrumuturilor abreviate. Deoarece formaţiile de bază, din care au luat naştere acestea, de obicei, lipsesc în limba română, descifrarea lor adesea este imposibilă. Adaptarea lor, ca şi în alte limbi (vezi 12, p. 8), se înfăptuieşte, fie prin redarea întocmai în limba noastră a aspectului fonetic al abrevierii străine, fie prin tendinţa de a păstra în abrevierea tradusă sau transliterată motivarea semantică şi derivativă pe seama modificării fonetice. Problema merită să fie supusă unei cercetări separate.

Vorbind de ortoepia abrevierilor, trebuie menţionat că nu toate sunt eufonice. În realitatea vie a limbii se întâlnesc o mulţime de abrevieri lipsite de armonie, cacofonice, ce se rostesc greoi, sunt confuze şi produc asociaţii nedorite. Se disting în această privinţă abrevierile alcătuite din şiruri lungi de consoane citite izolat. Cu părere de rău, formaţii de acest fel nu duc lipsă nici publicaţiile noastre periodice: … doresc foarte mult să fiu în Uniunea Europeană, nu în *URBA* (LA, 7 martie 2013, p. 3); … datorită acestui concurs organizat de colectivul *CRCCATS* fiecare participant a cules o părticică din comorile naţionale (F, 28 decembrie 2011, p. 9); … a realizat investigaţii valoroase teoretice şi aplicative în cadrul a 23 de proiecte internaţionale (*JNCO* „Copernicus", *CRDF, CRDF/ MRDA, FRCF, SDC, WECF, IPEN*) (LA, 22 noiembrie 2011, p. 6); şef de catedră *ŞULM, UCCM* (LA, 25 aprilie 2013, p. 6); şef al Centrului Metodic *DGÎTS* Rezina (F, 2 octombrie 2011, p. 8); *IMSP CRDM* anunţă darea în locaţiune a spaţiului cu destinaţie Cantină … (LA, 11 iulie 2013, p. 8); Misiunea specială de contracarare trebuia să o realizeze poliţiştii *BPDS* ... (LA, 20 iunie 2013, p. 2) etc.

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

Este necesar ca la crearea abrevierilor să fie folosite toate sursele derivative de care dispune limba, iar atunci când le punem în circulație trebuie să dăm dovadă de mai multă imaginație şi cultură lingvistică. Chiar şi la abrevierile eufonice, îndeosebi în textele adresate unui public larg, se recomandă discernământ, prudență şi utilizarea lor cu măsură în limitele strictei necesități. Întrebuințarea exagerată are consecințe negative asupra enunțului, existând pericolul de a produce confuzii, de a-l dezorienta pe cititor.

În concluzie amintim că s-ar fi putut discuta şi alte aspecte ale abrevierilor, dar obiectivul nostru a fost actualizarea tematicii acestui fenomen în plină acțiune. Cu toate că are un caracter instabil, inventarul abrevierilor compuse din inițiale sporeşte necontenit atât prin creații proprii, cât şi prin împrumuturi din alte limbi. Ele sunt o realitate de care nu ne putem dispensa, de aceea nu trebuie neglijate. Materialul de fapte examinat a demonstrat că lipsa unei analize aprofundate a tipurilor de abrevieri, a unor norme rigide ortografice şi ortoepice implică dificultăți la decodarea lor. Se cuvine să li se acorde locul cuvenit în studiile de lexicologie, să fie fixate în dicționarele explicative şi în manuale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Котелник Ф. С. *Ун компартимент неглижат ал лексикулуй* (*Абревиериле формате дин инициале*). ЫН: Студий де лексикографие ши лексиколожие. – Кишинэу, 1973, п. 158-172.

2. Котелник Ф. *Деспре ынтребуинцаря унор абревиатурь.* ЫН: Култиваря лимбий. – Кишинэу, 1979, п. 3-11.

3. Думбрэвяну И. М. *К языковой природе аббревиации.* ЫН картя: Строй и функционирование романских и германских языков. – Кишинев, 1982, с. 34-40.

4. Константинович, Елена. *Консидеренте привинд феноменул абревиерий.* ЫН: Лимба ши литература молдовеняскэ, № 4, 1985, п. 30-36.

5. Pitiriciu, Silvia. *Introducere în studiul abrevierilor.* În: Silvia Pitiriciu, Dragoş Vlad Topală. Dicționar de abrevieri şi simboluri. – Bucureşti: Editura ALL Educațional, 1998, p. 8-16.

6. Горбачевич К. С. *Вариативность слова и языковая норма.* – М., 1978, с. 19.

7. Avram, Mioara. *Abrevieri din actualitate.* În: Limba şi literatura română. – Bucureşti, 1955, nr. 1, Anul XXIV, p. 3-6.

8. Pitiriciu, Silvia. *Abrevierile în limba română*, ediția a Ii-a revăzută. – Craiova: Scrisul Românesc, 412 p.

9. Stoichițoiu Ichim, Adriana. *Creativitate lexicală în româna actuală.* – Bucureşti: Editura Universității din Bucureşti, 2006, p. 117-231.

10. Avram, Mioara. *Abrevierile.* În: Ortografie pentru toți. – Bucureşti, 1990, p. 125-136.

11. Ciobanu, Fulvia. *Substantive compuse din abrevieri.* În: Formarea cuvintelor în limba română, vol. I, Compunerea, de Fulvia Ciobanu şi Finuța Hasan. – Bucureşti, 1970, p. 151-165.

12. Арутюнов А. П. *О способах представления иностранных аббревиатур в языке заимствования.* În: «Учёные записки Московского пед. ин-та им. В. И. Ленина». – Вопросы немецкой филологии, № 366, 1970, с. 8.

BDD-A6796 © 2013 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)